

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД, ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙДЫН ХАМТАРСАН ТУШААЛ

2017 оны 01 дугаар
сарын 26-ны өдөр

Дугаар A/39, A/12

Улаанбаатар хот

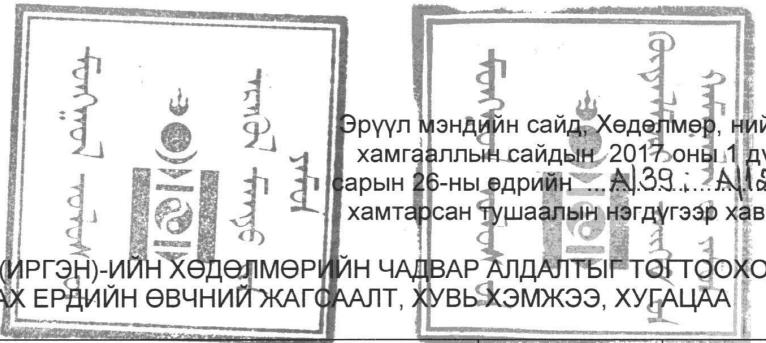
Даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг тогтооход
баримтлах өвчний жагсаалт, хөдөлмөрийн чадвар алдалтын
хувь хэмжээ, хугацааг шинэчлэн батлах тухай

Нийгмийн даатгалын тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.2, "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хууль"-ийн 3 дугаар зүйлийн 3.2 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг тогтооход баримтлах "Ердийн өвчний жагсаалт, хувь хэмжээ, хугацаа"-г нэгдүгээр, "Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний жагсаалт, хувь хэмжээ, хугацаа"-г хоёрдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.
2. Энэхүү тушаалаар баталсан жагсаалтыг 2017 оны 02 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн, даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг шинээр тогтоох болон сунгах үйл ажиллагаанд мөрдөхийг Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв, салбар, орон нутгийн комисс, Эмнэлгийн байгууллагуудын Эмнэлэг хяналтын комисст тус тус үүрэг болгосугай.
3. Тушаалыг хэрэгжүүлж ажиллах эмч мэргэжилтнүүдийг сургалтад хамруулж, мэргэжил арга зүйгээр хангаж ажиллахыг Эрүүл мэндийн яамны Эмнэлгийн тусламжийн газар /Я.Буюнжаргал/, Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комисс /П.Мөнхтулга/-т тус тус даалгасугай.
4. Энэхүү тушаалын дагуу даатгуулагчийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хэмжээ, хугацаанд өөрчлөлт орох тохиолдолд тэтгэврийг нь шинэчлэн тогтоох талаар аргачлалыг боловсруулан мөрдөж ажиллахыг Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газар /Д.Зоригт/-т үүрэг болгосугай.
5. Уг тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Эрүүл мэндийн яамны Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар /Б.Баяр/, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Хяналт шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар /Ц.Мөнхзул/-т тус тус даалгасугай.

6. Тушаал батлагдсантай холбогдуулан Эрүүл мэнд, спортын сайд, Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгаалал сайдын 2016 оны "Даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг тогтооход баримтлах өвчний жагсаалт, хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хэмжээ, хугацааг шинэчлэн батлах тухай" А/252/А/74 дугаар хамтарсан тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.





Эрүүл мэндийн сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны 1 дүгээр сарын 26-ны өдрийн ... А/39...А/18... тоот хамтарсан тушаалын нэгдүгээр хавсралт

**ДААТГУУЛАГЧ (ИРГЭН)-ИЙН ХӨДӨЛМӨРИЙН ЧАДВАР АЛДАЛТЫГ ТОТТООХОД
БАРИМТЛАХ ЕРДИЙН ӨВЧНИЙ ЖАГСААЛТ, ХУВЬХЭМЖЭЭ, ХУГАЦАА**

№	Өвчний нэр, үе шат	Хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хэмжээ	Хяналтын хугацаа	
1. ХАЛДВАРТ ӨВЧИН				
1.1	А.Амьсгал, бусад эрхтэний сурьеэгийн шинэ тохиолдлын хунд, хүндэвтэр хэлбэр	70-79	2 хүртэлх жил	
	Б.Амьсгал, бусад эрхтэний сурьеэгийн давтан тохиолдлын хунд, хүндэвтэр хэлбэр	80-89	2 жил	
1.2	Сурьеэгийн мэнэн, тархмал сурьеэз	80-90	2 жил	
1.3	Нуруу ясны сурьеэз, тулгуур эрхтний сурьеэз, бөөрний сурьеэз	80-90	2 жил	
1.4	Ушги болон бусад эрхтэнд сурьеэз өвчний улмаас мэс засал хийлгэсэн	тухайн эрхтний үйл ажиллагааны дутагдалгүй тухайн эрхтний үйл ажиллагааны дутагдалтай	70-79 80-89	2 хүртэлх жил 2 жил
1.5	Амьсгалын ба бусад эрхтний эмэнд тэсвэртэй сурьеэз /ЭТС/-гийн улмаас эмчлэгдэж байгаа болон эмчилгээний дараах үе	90-100	2 жил	
1.6	Сорвит хөндийт сурьеэтэй, сэдрэлийн үе, архаг хордлого, хоёр ушги хамарсан зүрх судасны дутагдлын II, III үе	80-90	2 жил	
1.7	Амьсгалын болон бусад эрхтний маш олон эмэнд тэсвэртэй сурьеэгийн /МОЭТС/ бүх тохиолдол	100	хугацаагүй	
1.8	Сурьеэгийн улмаас эрхтэн тогтолцооны талаас дахин сэргэхгүй өөрчлөлтөд орсон (менингит, яс үе мөчний сурьеэз, амьсгал зүрх судасны архаг дутмагшилтэй) тохиолдол	80-90	2 жил	
1.9	ДОХ, ХДХВ-ын халдварын 1- 4 дүгээр үе шат	80-90	2 жил	
1.10	Бруцеллээз	а/ Тэнцвэр хагас алдсан хэлбэр б/ Тэнцвэр бүтэн алдсан боловч өөртөө үйлчлэх чадвартай в/ Тэнцвэр бүтэн алдсан өөртөө үйлчлэх чадваргүй	50-69 70-79 80-90	1 жил 2 жил хугацаагүй
1.11	Хачигт энцафалитын тэнэгрэл, эрхтэн тогтолцооны саажилт	80-90	2 жил	
2. СЭТГЭЦИЙН БОЛОН ЗАН ҮЙЛИЙН ЭМГЭГ				
Сэтгэцийн органик ба шинж тэмдгийн эмгэг /F0/				
Тэнэгрэл (Альцхаймер (F00), Судасны өвчний гаралтай тэнэгрэл (F01), Пик (F02), Хантингтон (F02.2), (F02.3), Халдварын шалтгаант (F02.8), Тархины гэмтэл (F02.8), Эпилепсийн үеийн (F02.8)-ийн тэнэгрэл				
2.1	а/Хэсэгчилсэн тэнэгрэлд орж бусдын асрамж шаардлагатай бол б/Бүрэн тэнэгрэлд орж бусдын байнгын асрамж шаардлагатай бол	70-79 80-90	2 жил Хугацаагүй	
Тархины гэмтэл ба үйлийн хямрал, бие махбодийн өвчний шалтгаант сэтгэцийн бусад эмгэг (F06.0, F06.1, F06.2, F06.3)				

2.2	Хий үзэгдэл дэмийрэл, кататони, сэтгэл хөдлөлийн хам шинжүүд тод илэрсэн, дахилттай бол Тархины өвчин, гэмтэл, үйл ажиллагааны хямралын шалтгаант бие хүний зан үйлийн эмгэгүүд (F07.0, F07.8)	70-79	2 жил	
2.3	а/Зан төрхийн мэдэгдэхүйц өөрчлөлттэй эмэнд дарагддаггүй уналт таталттай бол б/Зан төрхийн гүнзгий өөрчлөлттэй, эмэнд дарагддаггүй уналт таталттай бол в/Зан төрхийн гүнзгий өөрчлөлттэй, ухамсарт ухаан бүрийтэн балартал, солиорол бүхий уналт таталттай бол	60-69 70-79 80-90	1 жил 2 жил 2 жил	
Сэтгэц идэвхит эм бодисын шалтгаант сэтгэцийн болон зан үйлийн эмгэг (F10, F11, F12, F13, F14, F15, F16, F18, F19)				
2.4	Архи болон сэтгэц нөлөөт бодисын шалтгаант солиорол /паранойд/ хоорондоо богино хугацааны давтамжтай эсвэл тэнэгрэл илэрсэн бол	70-79	2 жил	
Шизофрени, шизофренийн хэв шинжит ба дэмийрэх эмгэг /F2/				
(Шизофренийн хий үзэгдэл дэмийрлийн (F20.0), хүүхдэрхэг (F20.1), кататоник (F20.2), үл ялгагдах(F20.3), шизофренийн дараах сэтгэл гутрал (F20.4), үлдэц шизофрени(F20.5), энгийн (F20.6), хэлбэрүүд, бусад шизофрени (F20.8).Шизофренийн хэв шинжит эмгэг (F21), Байнга дэмийрэх эмгэгүүд(F22)				
2.5	а/Солиорлын шинжүүд тод, шизофренийн бие хүний өөрчлөлтийн шинж бүдэг илэрч, орчиндоо дасан зохицох чадвар буурсан бол б/Солиорлын шинжүүд тогтвортой тод илэрч, шизофренийн бие хүний гүнзгий өөрчлөлтэд орж байгаа боловч засрал сайжралд ордог бол в/Солиорлын шинжүүд бүдэг буюу үлдэц хэлбэрээр илэрч, шизофренийн бие хүний гүнзгий өөрчлөлтэд орж засрал сайжралд ордоггүй бол г/ Өвчний төгсгөлийн үе буюу үлдэц бүхий солиорлын шинжтэй, шизофренийн бие хүний гүнзгий өөрчлөлт тод илэрч, бие даан амьдрах чадваргүй, бусдын хараа хяналт, асрамж шаардлагатай бол	60-69 70-79 80-89 90-100	1 жил 2 жил 2 жил Хугацаагүй	
	Шизоаффектив эмгэгийн сэтгэл хөөрөх, гутрах, холимог хэлбэрүүд (F25.0) (F25.1) (F25.2)			
	а/Шизоаффектив эмгэгийн солиорол бүхий сэтгэл хөөрөх, гутрах шинжүүд дахин давтагдан илэрч буй бол б/Шизоаффектив эмгэгийн солиорол бүхий сэтгэл хөөрөх, гутрах шинжүүд эзлэлжэн тасралтгүй илэрч буй бол	60-69 80-90	1 жил 2 жил	
	Сэтгэл цочирдлын хоёр туйлт эмгэг /F3/			
Хоёр туйлт сэтгэл цочирдлын эмгэг (F31.2, F31.5, F31.6), Сэтгэл гутрах дахилтат (үучилсэн) эмгэг (F33.1, F33.2, F33.3)				
2.7	а/Сэтгэл цочирдлын хоёр туйлт (сэтгэл хөөрөл, сэтгэл гутрал) эмгэг б сараас дээш хугацаанд дахиж буй бол б/Сэтгэл цочирдлын хоёр туйлт (сэтгэл хөөрөл, сэтгэл гутрал) эмгэг б сараас доош хугацаанд дахиж, олон жилээр үргэлжлиж буй бол	60-69 70-79	1 жил 2 жил	
	Стресстэй холбоотой нееврозын болон биеийн хэлбэрийн эмгэгүүд /F4/			
Айдаст сэтгэл түгших эмгэгүүд (F40), Үл ялих зовлонт үзэгдлийн эмгэг (F42), Дасан зохицохуйн эмгэг (F43), Диссоциатив эмгэг (F44), Биеийн хэлбэрийн эмгэгүүд (F45), Мэдрэл сульдах эмгэг (F48.0)				
2.8	а/Эмчилгээний үр дүнд сайжрал авдаг боловч мэргэжлийн ажлаа хийх боломжгүй болсон бол б/Эмчилгээний үр дүнд сайжрал авахгүй, хоёр жилээс дээш хугацаагаар үргэлжилсэн, ужиг явцтай бол	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 50-60	1 жил	
	Насанд хүрэгчдийн бие хүний зан үйлийн эмгэгүүд /F6/			
Бие хүний өвөрмөц эмгэг (F60, F60.1 F60.2 F60.3 F60.4 F60.5 F60.7), Бие хүний бусад эмгэг (F61)				

2

2.9	Бие хүний эмгэгүүд, ээнэгшил алдагдалт 4-6 сар үргэлжилсэн тохиолдолд			50-60	1 жил			
Оюуны хомсдолын эмгэг /F7/								
Оюуны хөнгөн хомсдол(F70), Оюуны хүндэвтэр хомсдол (F71),Оюуны хүнд хомсдол (F72),Оюуны гүнзгий хомсдол (F73)								
	a/ Оюуны хөнгөн хомсдол (IQ-50-69)/Насанд хүрсэн хүний сэтгэл зүйн нас 9-12 насны хүүхдийнхтэй ижил түвшний хөгжилтэй/	60-69	1 жил					
2.10	б/ Оюуны хүндэвтэр хомсдол (IQ 35-49) /Насанд хүрсэн хүний сэтгэл зүйн нас 6-9 насны хүүхдийнхтэй ижил түвшний хөгжилтэй/	70-79	2 жил					
	в/ Оюуны хүнд хомсдол (IQ 20-34) /Насанд хүрсэн хүний сэтгэл зүйн нас 3-6 насны хүүхдийнхтэй ижил түвшний хөгжилтэй/	80-90	Хугацаагүй					
	г/ Оюуны гүнзгий хомсдол (IQ 20 хүртэл) /Насанд хүрсэн хүний сэтгэл зүйн нас 3 наснаас бага хүүхдийнхтэй ижил түвшний хөгжилтэй/, байнгын гардан асаргаа шаардлагатай бол	100	Хугацаагүй					
2.11	Аутизмын хүрээний эмгэгүүд (F84)	80-90	2 жил					
3. ДОТРЫН ӨВЧНҮҮД								
Зүрхний судасны эмгэгүүд								
3.1	Зүрхний архаг дутагдал (атеросклероз, зүрхний шигдээс, кардиомиопати, артерийн гипертензи, хэрэх, зүрхний терөлхийн ба бусад олдмол эмгэг хамаарна)	a/ЗАД-ын "С" шат, Диастолын дутагдал, ачаалал даах чадвар буурсан	50-69	1 жил				
		б/ЗАД-ын "D" шат, ЦЭД IV, Систолын дутагдал, ачаалал даах чадвар буурсан	80-90	2 жил				
3.2	Артерийн гипертензи	а/Бөөрний архаг дутагдлын II үе шат, тархины цусан хангамжийн архаг дутагдал	50-69	1 жил				
		б/Бөөрний архаг дутагдлын III үе шат, нүдний утг торлог бүрхэвчийн хаван, ховхролт үүссэн,тархинд цус харваж, саажилт улдсан	70-79	2 жил				
		в/Хоруу явцтай, бөөрний дээд булчирхайн, бөөрний судасны гаралтай хянаагдаггүй хэт өндөр даралт	60-69	1 жил				
3.3	Зүрхний өвчин ишеми	а/Ачаалалтай шинжилгээгээр онош батлагдсан. Зүрхний 3 хананд тэжээлийн өөрчлөлттэй, тэдгээрт ТСДЭ шаардлагатай, эсвэл хийсэн ч үр дүнгүй, ТСДО-оор 50-70%-ийн нарийсалтай	50-69	1 жил				
		б/ТСДО-оор >70%-ийн нарийсалтай, ТСДМЗ хийлгэсэн, өдөр тутмын амьдралын хэвийн үйл ажиллагаагаа явуулах боломжгүй	70-79	2 жил				
3.4	Зүрхний шигдээс	а/Хүндрэлгүй, дунд зэргийн эрсдэлтэй	50-69	1 жил				
		б/Хүндрэл илэрсэн, эрсдэлийн зэрэг өндөр байх	70-79	2 жил				

3.5	Хүнд хэлбэрийн, түр зуурын муужралт (синкопи) өгдөг хэм алдаглууд	a/Пароксизмал тахикарди, тосгуур ховдлын хориг III зэрэг, синусын зангилааны супральян хам шинж, эмийн эмчилгээнд үр дүнгүй тосгуурын жирвэгнээ 12 сарын дотор багадаа 3 удаа муужирч унасан б/Электростимулятор тавигдсаны дараах үе	50-69	1 жил
3.6	Халдварт эндокардит	Тархи, зүрх, бөөр, дэлүүнд хүндрэл өгсөн	50-69	1 жил
3.7	Зүрхний төрөлхийн ба олдмол гажиг	a/ Ачааллын хөхрөлттэй: Баруунаас зүүн тийш цусны ургсал илэрсэн, ачаалал \leq 5 МЕТ б/ Тайван үед хөхрөлттэй: Гематокрит \geq 55%, О2-ийн ханамж < 90%, РО2<60 Topp (боломжтой бол) в/ Насанд хүрэгсдийн төрөлхийн гажиг засах мэс заслын эмчилгээний дараа (PASP<45 мм.муб) г/ Хиймэл хавхлага суулгах мэс заслын эмчилгээний дараа	50-69 70-79 50-69 50-69	1 жил 2 жил 1 хүртэлх жил 1 хүртэлх жил
3.8	Уушгини артерийн анхдагч, хоёрдогч даралт ихсэлт	a/ PASP=45-59мм МУБ б/ PASP \geq 60 мм МУБ	70-79 80-90	2 жил 2 жил
3.9	Хоёр хавтаст хавхлагын унжилт	Хүнд зэрэг, хавхлага солих мэс засал эмчилгээ хийлгэх заалттай тохиолдолд	50-69	1 жил
3.10	Гол судас, том салааны цүлхэн	a/ Хууралтгүй цүлхэн б/ Хууралттай цүлхэн	50-69 70-79	1 жил 2 жил
3.11	Захын судасны эмгэг	a/Гүний судасны эмгэг нь босох, суух, өргөх, түлхэх зэрэг ажил хөдөлмөртэй холбоотой үйл ажиллагааны алдагдал үүсгэх б/Хөлийн гүний венийн судасны эмгэг багадаа 12 сараас доошгүй хугацаагаар үргэлжилсэн, хөлд байнгын хаван, тэжээлийн өөрчлөлттэй в/Мөчдийн судасны хагалгааны дараах үе г/Хөл эсвэл гарын хурууны үзүүр үхжик эхлэх үе д/Энэ өвчнөөр хөл эсвэл гар аль нэг түвшинд тайруулсан	50-69 50-69 50-69 70-79 80-90	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 1 жил 1 хүртэлх жил 2 жил хугацаагүй
Ревматологийн өвчинүүд				
3.12	Тогтолцооны улаан чонон яр	a/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр олон эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн боловч үйл ажиллагааны дутагдал илрээгүй б/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр олон эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн ба үйл ажиллагааны дутагдал илэрсэн байх	50-69 70-79	1 жил 2 жил
3.13	Ревматоид артрит	a/Өндөр идэвхжилтэй, олон үенний үйл ажиллагаа алдагдсан, хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал II-III зэрэг б/Өндөр идэвхжилтэй, хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал IV зэрэг эсвэл түгмэлээр эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн ба үйл ажиллагааны	50-69 80-90	1 жил 2 жил

		дутагдал илэрсэн		
3.14	Васкулит	а/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн боловч үйл ажиллагааны дутагдал илрээгүй	50-69	1 жил
		б/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн ба үйл ажиллагааны дутагдал илэрсэн байх	70-79	2 жил
3.15	Тогтолцооны хатуурал	а/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн боловч үйл ажиллагааны дутагдал илрээгүй	50-69	1 жил
		б/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн ба үйл ажиллагааны дутагдал илэрсэн байх	70-79	2 жил
3.16	Дерматомиозит, полимиозит	а/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн боловч үйл ажиллагааны дутагдал илрээгүй	50-69	1 жил
		б/Өндөр идэвхжилтэй, түгмэлээр эрхтэн тогтолцоог гэмтээсэн ба үйл ажиллагааны дутагдал илэрсэн байх	70-79	Хугацаагүй
3.17	Ясны төрөлхийн болон олдмол эмгэгүүд (несовершенный остеогенез, гиперостоз, ясны тэжээл алдагдлын үхжлүүд)	а/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал II-III зэрэг	50-69	1 жил
		б/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал IV зэрэг	70-79	Хугацаагүй
3.18	Нурууны эмгэгүүд (дорсолати, нуруу гулсах, спондилопати барьцалдаат спондилитын хундэвтэр хэлбэр,)	а/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал II-III зэрэг	50-69	1 жил
		б/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал IV зэрэг эсвэл дотор эрхтний үйл ажиллагааны алдагдал	70-79	Хугацаагүй
3.19	Ясны архаг идээт үрэвсэл (остеомиелит, ясны үхжил, Пажетийн өвчин Яс, ясны чөмөгний үрэвсэл (гэмтлээс) хатуурал, хөндий үүссэн)	а/Мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн боловч биеийн ерөнхий хордлого нэмэгдсэн буюу ясанд эмгэг өөрчлөлт үргэлжилсэн	70-79	2 жил
		б/ Энэ өвчиний үед гар, хөл тайрах мэс засал хийгдсэн, хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал III- IV зэрэг	80-89	Хугацаагүй
3.20	Рейно хам шинж	а/Гарын хуруунд трофик өөрчлөлт гарч, цусгүйдэл болж, байнгын өвдөлттэй	50-69	1 жил
		б/Өвчин даамжирч гарын хуруунуудад их хэмжээний үхжил үүсч тайрах мэс засал хийлгэсэн	70-79	Хугацаагүй
3.21	Ясны бүтцийн эмгэгүүд (хүнд хэлбэрийн ясны сийрэгжилт, яс зөөлрөлт, остеит Педжетийн, Реклингхузен, Бехтеровын өвчин)	а/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал II-III зэрэг	50-69	1 жил
		б/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал IV зэрэг	70-80	Хугацаагүй

3.22	Мөгөөрсний эмгэгүүд (Легга-Кальве-Пертесийн өвчин, остеохондроз, хондродисплазия, остеодисплазия, остеохондропатия)	а/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал II- III зэрэг	50-69	1 жил	
		б/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал IV зэрэг	70-79	2 жил	
3.23	Булчин, шөрмөс, зөвлөн эдийн өвчин	а/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал II-III зэрэг	50-69	1 жил	
		б/Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал IV зэрэг	70-79	2 жил	
Амьсгалын эрхтний эмгэгүүд					
Уушгины амьсгалах талбайг хязгаарласан эмгэгүүд					
3.24	Амьсгалын эрхтэний гаж хөгжил, хөгжил, цээжний хэнхэрцгийн деформаци, фиброторакс дутуу нуруу.	а/Амьсгалын дутагдал I, цусны эргэлтийн дутагдал "B", Спирографи: VC 56-69% MLV 55-58%, FEV1/VC 74-55%, ЭхоКГ: зүрхний баруун ховдлын агших чадвар дунд зэрэг буурч уушгинь гемодинамик алдагдах	70-79	2 жил	
		б/ Амьсгалын дутагдал II, зүрхний архаг дутагдлын "C" үе шат. Спирографи: VC 50-55%, MLV 51- 54%, FEV1/VC 54-40%, ЭхоКГ: зүрхний баруун ховдлын агших чадвар буурч уушгинь гемодинамик алдагдах;	80-89	2 жил	
		в/Амьсгалын дутагдал III, зүрхний архаг дутагдлын "D" үе шат Спирографи: VC≤50%, MLV50%, FEV1/VC< 40%, ЭхоКГ: баруун ховдлын агших чадвар буурч уушгинь гемодинамик алдагдах;	90-100	Хугацаагүй	
3.25	Уушигны завсрлын эдийн эмгэгүүдийн улмаас үүссэн фиброз, хөндий	а/Уушгины фиброз: зөгийн үүрийн шинж, амьсгалын архаг дутагдлын II-III зэрэг, зүрхний архаг дутагдлын "C" үе шат	80-89	2 жил	
		б/Уушгины фиброз: зөгийн үүрийн шинж, амьсгалын архаг дутагдлын III зэрэг, зүрхний архаг дутагдлын "D" үе шат	90-100	Хугацаагүй	
Агаар дамжуулах зам ба цулцангийн эмгэгүүд					
3.26	Гуурсан хоолой тэлэгдэх өвчин	а/Эмийн эмчилгээнд үр дүнгүй, мэс засал хийлгэх шаардлагатай, амьсгалын дутагдлын II зэрэг зүрхний дутагдлын "B", "C" үе шат	50-69	1 жил	
		б/ГХТӨ 2 талыг хамарсан, мэс засал хийлгэсэн буюу давтан хийлгэх шаардлагатай, амьсгалын дутагдлын III зэрэг, зүрхний архаг дутагдлын "C" үе шат илэрсэн	70-79	2 жил	
		в/Амьсгалын дутагдлын III зэрэг, уушгинь цус алдалтын улмаас цус багадалтын III зэрэг, бөөрний амилоидозын улмаас бөөрний дутагдалын III зэрэг, тураалын III зэрэг, зүрхний архаг дутагдлын "C", "D" үе шатын аль нэг илэрсэн	80-100	Хугацаагүй	
	Гуурсан хоолойн багтраа	а/Дунд зэрэг, амьсгалын дутагдлын I-II зэрэг, хөдөлгөөний хязгаарлалт I зэрэг	50-69	1 жил	

3.27		<p>б/Хүнд зэрэг, амьсгалын дутагдлын II-III зэрэг, зүрхний дутагдлын "B", "C" үе шат, гормон эмчилгээний гаж нелөөний улмаас дотоод шүүрлийн тогтолцооны үйл ажиллагаа алдагдсан (чихрийн шижин, бөөрний дээд булчирхайн дутагдал).</p> <p>в/ Mash хүнд зэрэг, эмчилгээний үр дун муу, амьсгалын дутагдлын III зэрэг, зүрхний архаг дутагдлын "D" үе шат, бусад эрхтний талаас органик өөрчлөлт илэрсэн, өөртөө үйлчлэх чадвар алдагдсан.</p>	70-79	2 жил	
		<p>а/Амьсгалын дутагдал I зэрэг, зүрхний архаг дутагдлын "B" үе шат, Спирографи: FEV1 50-79%, FEV1/FVC< 0.7, ЭхоКГ:зүрхний баруун ховдлын агших чадвар дунд зэрэг буурч уушгины гемодинамик алдагдах</p> <p>б/Амьсгалын дутагдал II, цусны эргэлтийн дутагдал "C" үе шат Спирографи: FEV1 31-49%, FEV1/FVC< 0.7, ЭхоКГ:зүрхний баруун ховдлын агших чадвар алдант III зэрэг. Спирографи: FEV1≤30%, FEV1/FVC< 0.7, ЭхоКГ:баруун ховдлын агших чадвар буурч уушгины гемодинамик алдагдах</p>	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих		
3.28	Ушигны архаг бөглөрөлт өвчин	<p>в/Амьсгалын дутагдлын III зэрэг, зүрхний архаг дутагдлын "D" үе шат, өөртөө үйлчлэх чадвар алдант III зэрэг. Спирографи: FEV1≤30%, FEV1/FVC< 0.7, ЭхоКГ:баруун ховдлын агших чадвар буурч уушгины гемодинамик алдагдах</p>	70-79	2 жил	
		<p>Хоол боловсруулах эрхтний эмгэг</p>			
3.29	Улаан хоолойн сорвижилт нарийсал, ахалази зэнэгшил алдагдсан үе		50-69	2 хүртэлх жил	
3.30	Нарийн бүдүүн гэдэсний эмгэг	а/Кроны өвчний хүнд хэлбэр	50-69	5 хүртэлх жил	
		б/Бүдүүн гэдэсний шархлаат үрэвслийн хүнд хэлбэр	50-69	5 хүртэлх жил	
3.31	Нойр булчирхайн архаг үрэвслийн дахилтат болон өвдөлттэй хэлбэр		50-69	1 хүртэлх жил	
3.32	Элэгний эмгэг	а/Хепатитийн В, Делта вирусийн шалтгаант архаг үрэвсэл /Пег-Интерферон эмчилгээ хийх хугацаанд /	80-89	2 жил	
		б/Элэгний цирроз Чайльд-Пьюгийн ангиллаар "A" зэрэг	70-79	2 жил	
		в/Элэгний цирроз Чайльд-Пьюгийн ангиллаар "B" зэрэг	80-89	2 жил	
		г/Элэгний цирроз Чайльд-Пьюгийн ангиллаар "C" зэрэг	90-100	Хугацаагүй	
		д/Порфирины эмгэг, хожуу үеийн арьс, элэгний хэлбэр	50-69	1 жил	
		е/Элэгний анхдагч биллиар циррозын зэнэгшил алдагдлын үе	80-90	2 жил	
		ё/Автоиммун хепатит (бусад эрхтэн тогтолцооны өөрчлөлт илэрсэн)	80-90	2 жил	

Бөөрний эмгэгүүд

3.33	Бөөрний түүдгэнцэрийн өвчин	a/Архаг гломерулонефрит /цустай шээх хэлбэр онош эдийн шинжилгээгээр баталгаажсан тохиолдолд/ б/Архаг анхдагч болон хоёрдогч гломерулонефрит /нефроз, даралттай, холимог хэлбэр/	50-69 70-79	1 жил 2 жил
3.34	Бөөрний судасны эмгэг	Бөөрний судасны төрөлхийн болон олдмөл гаж хөгжил, судас дарагдлаас болсон артерийн даралт ихдэлт	50-69	2 хүртэлх жил
3.35	Төрөлхийн болон эрхтэн тогтолцооны өвчин эмгэгийн үед илрэх нефропати	Хоёрдогч нефропати /нефроз, даралт ихсэх, сувганцрын дутагдлын хам шинжтэй хэлбэр/	70-79	2 жил
3.36	Бөөрний дутагдал	a/Цочмог дутагдлын дараах байдал б/Бөөрний архаг дутагдал I, II үе /сийвэнгийн креатенин 200-599 мкмоль/л/	50-69 70-79	1 хүртэлх жил 2 жил
		в/Бөөрний архаг дутагдал II б, III үе /сийвэнгийн креатенин 600 мкмоль/л ба түүнээс дээш/	80-90	2 жил
		Дотоод шүүрлийн өвчнүүд		
3.37	Чихрийн шижин хэв шинж II, хүнд зэргийн эзэнгшил алдагдалтай		50-69	1 хүртэлх жил
3.38	Чихрийн шижин хэв шинж I, архаг эзэнгшил алдагдалтай, өсөлтийн хоцрогдолтой		70-79	2 жил
3.39	Чихрийн шижингийн хожуу үеийн хүндрэлтэй	a/Жижиг судасны хүндрэлтэй (ретинопати, нефропати, невропатийн аль нэг шинж илэрсэн бол) б/Том судасны хүндрэлтэй /зүрхний шигдээс, тархины цус харвалт, захын артерийн судасны бөглөрөлттэй/ в/Том ба жижиг судасны хүндрэлийн улмаас /хараа бүрэн алдсан, гемодиализад ордог эсвэл бөөр шилжүүлэн суулгах мэс засал хийлгэсэн, Шаркогийн хөл үүссэн/ эрхтэн тогтолцооны архаг дутагдалтай	50-69 70-79 80-100	1 жил 2 жил 2 жил
		а/Бамбайн хордлогын дунд зэрэг эзэнгшилийн бус үе б/Бамбайн хордлогын хүнд зэрэг эзэнгшилийн бус үе в/Бамбайн хордлогын хүнд хэлбэр нүд /хүнд хэлбэрийн офтальмопати/ ба зүрхний /тогтвортой хэм алдагдал, цусны эргэлтийн дутагдал/ талаас хүндрэл илэрсэн	Хөдөлмөрийн нэхцэл солих 50-69 70-79 50-69	1-2 хүртэлх жил 2 жил 1-2 хүртэлх жил
3.40	Тархмал хордлогот бахуу	г/Мэс заслын дараах хүндрэлтэй /кальцийн дутагдал гипопаратиреоз, N.recurrenscaa/	1-2 хүртэлх жил	
3.41	Гипотиреоз	а/Хүнд хэлбэр буюу микседемийн хаван, перикардит б/Төрөлхийн хэлбэр оюуны болон биеийн хөгжлийн илэрхийн хоцрогдолтой	50-69 70-79	1-2 хүртэлх жил Хугацаагүй
		3.42 Чихрийн бус шижингийн хүнд хэлбэр	80-90	2 жил

3.43	Өнчин тархины ба бусад шалтгаантай өсөлтийн дааврын дутагдал	а/Биеийн өндөр 131-140 см бол	50-69	1 жил
		б/Биеийн өндөр 130 см буюу түүнээс доош бол	70-79	2 жил
3.44	Адреногениталь хам шинж	а/Энгийн эрших хэлбэр	50-69	1-2 хүртэлх жил
		б/Давс хаях хэлбэр	70-79	2 жил
3.45	Бөөрний дээд булчирхайн архаг дутагдлын хүнд хэлбэр		50-69	1-2 хүртэлх жил
3.46	Иценко-Кушингийн өвчин ба хам шинжийн хүнд хэлбэр		70-79	2 жил
3.47	Таргалалт өвчний хүнд хэлбэр (Цус эргэлтийн дутагдал, Пиквикийн хам шинж зэрэг эрхтэн тогтолцооны дутагдал илэрсэн III зэргийн таргалалт)		50-69	1-2 хүртэлх жил
3.48	Пангиопитуаризм, гиперпаратиреодизм, феохромоцитома, гипералдостеронизм зэрэг ховор тохиолддог дотоод шүүрлийн эмгэгүүдийн хүнд хэлбэр		70-79	2 хүртэлх жил

Цусны өвчин:

3.49	Аплазийн цус багадалт, Миелодисплазийн хам шинж	80	2 жил
3.50	Цус задралын цус багадалт /шөнийн шээсэнд гемоглобин гарах эмгэг, удамшлын микросферацитоз, аутоиммун цус задрал, таласеммия, гемоглобинопатия	70	2 жил
3.51	Гистоцитоз (Гошегийн өвчин, макрофагийн эмгэгүүд)	70	2 жил
3.52	Цус бүлэгнэлтийн эмгэг /Виллебрандын өвчин, Гемофили А ба В/	80	2 жил
3.53	Дархлалын шалтгаант ялтас цөөрөх эмгэг (Иммун тромбоцитопени)	70	2 жил
3.54	Цочмог лейкеми	100	2 жил
3.55	Миелопролифератив эмгэгүүд: Архаг миелолейкеми, Миелофиброз, Жинхэнэ тромбоцитеми, Жинхэнэ полицитеми (Эритреми)	80	2 жил
3.56	Лимфопролифератив эмгэгүүд: /Ходжкины бус лимфом, Ходжкины лимфом, Лимфогрануломатоз Архаг лимфолейкеми/	80	2 жил
3.57	Парапротейнемийн эмгэг /Түгмэл миелома, Плазмоцитома, Вальденстромийн макроглобулинемия/	80	2 жил
3.58	Төрөлхийн тромбоцитопатия	70	2 жил
3.59	Ясны чөмөг, цусны үүдэл эс шилжүүлэн суулгасны дараах ўе	90	5 хүртэлх жил

4. МЭДРЭЛИЙН ӨВЧНҮҮД

Тархи, нугасны судасны өвчин

4.1	Тархины харвалтын (инсульт) уршиг үлдэц байдал, судасны гаж хөгжил, судасны мэс заслын урхаг	а/Хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хөнгөн зэргийн талласан саа	50-59	2 хүртэлх жил
		б/Хөдөлгөөн-мэдрэхүйн дунд зэргийн талласан саа, хэл ярианы хөнгөн өөрчлөлт	60-69	1 жил
		в/Хөдөлгөөн-мэдрэхүйн гүнзгий талласан саажил, хэлгүйдэл	70-79	Хугацаагүй
		г/Хоёр талын хөшүүн саажил, хэл яриа, дуу хоолой, залгихуйн өөрчлөлт, танин мэдэхүйн бууралт, тэнэгрэл	80-100	Хугацаагүй
4.2	Нугасны харвалтын (миелоишиеми, гематомиели) үлдэц байдал	а/Доод мөчний хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хөнгөн хос саа	50-69	1 жил
		б/Доод мөчний дунд зэргийн хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хос саа	70-79	2 жил

		в/Доод мөчний хүнд зэргийн хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хос саажил, аарцгийн эрхтний хямрал	80-90	Хугацаагүй
		г/Дөрвөлсөн хөшүүн саа, хөнгөн зэргийн	70-79	Хугацаагүй
		д/Хөдөлгөөн-мэдрэхүйн дөрвөлсөн саажил, аарцгийн эрхтний хямрал	80-100	Хугацаагүй
Мэдрэлийн тогтолцооны халдварьн шалтгаант өвчинүүд, миелингүйжих эмгэгүүд				
4.3	Тархины бүрхэвч, тархины эдийн үрэвслийн урхаг үлдэц (менингит, энцефалит, менингоэнцефалит)	а/Толгойн архаг өвдөлт, үе үе сэдрэх явцтай, мэдрэлийн бичил тархмал шинжтэй б/Тархины мэдрүүлийн саа, уналт таталт, тэнцвэрийн өөрчлөлт в/Тархи усжилт, тэнцвэргүйдэл, тэнэгрэл, шээс задгайрал	50-69 70-79 80-100	1-2 хүртэлх жил 2 жил Хугацаагүй
4.4	Нугасны үрэвсэл мэнэнт- нугасны үрэвсэл (менингомиелит), нугасны саа, урхаг үлдэц	а/Полиомиелитын үлдэц б/Доод мөчний хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хөнгөн саа в/Доод мөчний хөнгөн зэргийн хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хос саа г/Доод мөчний дунд зэргийн хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хос саа д/Доод мөчний хүнд зэргийн хөдөлгөөн-мэдрэхүйн хос саажил, аарцгийн эрхтний хямрал е/Дөрвөлсөн хөшүүн саа ё/Дөрвөлсөн саажил, аарцгийн эрхтний хямрал	50 50-59 60-69 70-79 80-100 70-79 80-100	Хугацаагүй 1 жил 1 жил 2 жил Хугацаагүй 2 жил Хугацаагүй
4.5	Тархмал хатуурал, түүнтэй төст эмгэг	а/Сэдрэх явцтай, дунд зэргийн саа, тэнцвэрийн өөрчлөлт б/Хараа, хэл ярианы өөрчлөлт, хавсарсан саажил, тэнцвэрийн өөрчлөлт, аарцгийн эрхтний хямрал	70-79 80-100	2 жил Хугацаагүй
4.6	Тархи нугасны тархмал үрэвслийн(энцефаломиелит) урхаг	а/Тархины мэдрүүлийн саа, мөчдийн хөнгөн зэргийн хөдөлгөөн-мэдрэхүйн саа б/Залгиур хоолойн саажил, мөчдийн дөрвөлсөн хөдөлгөөн-мэдрэхүйн саажил, татангир, аарцгийн эрхтний хямрал	70-79 80-100	2 жил Хугацаагүй
4.7	Тэмбүүгийн шалтгаант нугасны хатангир (табес)	а/Тэнцвэрийн өөрчлөлт б/Хараа, тэнцвэрийн өөрчлөлт, аарцгийн эрхтний хямрал	50-69 70-79	1 жил Хугацаагүй
Мэдрэл-булчингийн өвчин				
4.8	Булчин даамжрах сөнөрөл (миодистрофи, миотони)	а/Хөдөлгөөний хязгаарлагдал, булчингийн хатангирал б/Хөдөлгөөн үлэмж хязгаарлагдаж, булчин хатангиртсан, татангир, явж чадахгүй, суугаа байрлалтай	70-79 80-90	2 жил Хугацаагүй
4.9	Нугас-булчин хатангирал (спинал амиотрофи), мэдрэл-булчин хатангирал(неврал амиотрофи)	а/Хөдөлгөөний хязгаарлагдал, булчингийн хатангирал б/Хөдөлгөөн үлэмж хязгаарлагдаж, булчин хатангиртсан, татангир	70-79 80-90	2 жил Хугацаагүй
4.10	Хатангиралт хатуурал	а/Дээд, доод мөчний хатангирт саа, эхлэл үе	70-79	2 жил

		б/Тагнай, залгиур хоолойн саа, мөчдийн хатангирт саажил	80-100	Хугацаагүй	
4.11	Булчин (миастени)	сулрал	а/Хэсэг газрын байршмал сулрал, сэлгэх явцтай нүдний алим, нүүр, залгиурын саа	70-79	2 жил
			б/Булчингийн тархмал сулрал, булчин сулрах криз	80-100	Хугацаагүй
Хөдөлгөөний тогтолцооны өвчин					
4.12	Паркинсоны өвчин, паркинсонизм		а/Өвчний эхлэл үе, салганалтай	50-69	1 жил
			б/Хөдөлгөөн хомс, салга	70-79	2 жил
			в/Даамжирч, хөдөлгөөн үлэмж хомсдсон	80-90	Хугацаагүй
4.13	Эмгэг хөдөлгөөнтөл (гиперкинез)		а/Мушгирах хөдөлгөөнтөл (торсион дистони)	70-79	2 жил
			б/Бужил төст хөдөлгөөнтөл (хореа)	70-79	2 жил
			в/Нүүр ам эрүүний хөдөлгөөнтөл	70-79	2 жил
			г/Толгой, хүзүү, гар, хөлийн эмгэг хөдөлгөөнт гаж байрлал	80-90	Хугацаагүй
4.14	Нугас бага тархи, бага тархины тэнцвэргүйдэл (спиноцереберял, церебрал атакси)		а/Тэнцвэрийн өөрчлөлт дунд зэрэг	70-79	2 жил
			б/Тэнцвэр, хэл ярианы өөрчлөлт гүнзгий	80-90	Хугацаагүй
4.15	Гэр бүлийн хөшүүн хос саа		а/Хөшүүн саагийн даамжрал алгуур	50-69	1 жил
			б/Хөшүүн саагийн даамжрал гүнзгийрсэн	70-79	Хугацаагүй
Тархи, нугасны гэмтлийн үлдэц эмгээг					
4.16	Тархи, гэмтлийн урхаг байдал	нугасны дараах	а/Тархи эмгэгшлийн хам шинж, толгойн архаг өвдөлт, тархмал бичил органик шинж	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
			б/Зан төрх, хэл ярианы өөрчлөлт, танин мэдэхүйн бууралт	50-69	1 жил
			в/Тархи, нугасны мэс заслын дараах урхаг эмгэг /тархины мэдрүүл ба мөчдийн саа, саажил, тэнцвэрийн өөрчлөлт, аарцгийн эрхтний хямрал/	80-100	2 жил
Тархи, нугасны хавдар, хавдар-төст эмгээг					
4.17	Тархи, нугасны хавдарын мэс заслын дараах үлдэц байдал		а/ Мэс заслын дараах үлдэц, хөнгөн зэргийн өөрчлөлт	50-69	1 жил
			б/ Гүнзгий голомтот өөрчлөлт, уналт таталт	70-79	2 жил
Захын мэдрэлийн өвчин					
4.18	Мөрний сүлжээний саа (мөрний дээд, доод плексопати)		Мөр бугалга, гарын нэг талын хатангирт саа	50-69	1 жил
4.19	Дээд мөчний ганц мэдрүүлийн саа (мононевропати)		а/ Сарвуу, хурууны саа	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
			б/Сарвууны саажил, хатангирал, мэдрэхүйн өөрчлөлттэй, эмчилгээнд засралгүй	50-69	1 жил
4.20	Бүсэлхийн сүлжээний ууцны саа (бүсэлхийн плексопати)		а/Нэг хөлийн саа, дунд зэргийн	50-69	1 жил
			б/Хоёр хөлийн гүн саажил	70-79	2 жил
4.21	Доод мөчний ганц мэдрүүлийн саа (мононевропати)		а/Нэг талын тавхайн саа	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
			б/Хоёр талын тавхай, шилбэний саа	50-69	1 жил

4.22	Олон мэдрүүлийн саа (полиневропати)	а/Дөрвөн мөчний хөнгөн үлдэц саа б/Дөрвөн мөчний гүнзгий саа	50-69 80-90	1 жил 2 жил
4.23	Гавал тархины мэдрүүлийн дан ба хавсарсан саа (квалиал Моноголиневропати)	а/Нүдний хөдөлгөөний саа, зовхи буух, нүд хялрах б/Нүүрний булчингийн саа, хатангир в/Тагнай, залгиур, төвөнхийн саа (гунших, хахаж цацах, хэлгийн тультраа, дуугайрал)	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 50-69	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 1 жил
4.24	Нурууны спондилёз, спондилостеоартропат и болон нугалмын жийргийн (диск) ивэрхийн шалтгаант хүзүү, сээр, бүсэлхийн, ууц, дээд, доод мөчний мэдрэлийн язгуурын өвдөлт, дарагдлын хам шинж (радикулопати)	а/Нугасны язгуур мэдрүүлийн дарагдлын радикулопати хам шинж (өвдөлт, рефлекс, мэдрэхүй, хөдөлгөөний хүрээний өөрчлөлт, булчин чангарал, нуруу муруйлт) б/Нугалмын дискийн ивэрхийн шалтгаант өвдөлт бүхий хөлийн тавхайн юмуу гарын сарвууны саа (мэс заслын дараах байдал буюу сэргэлт өгөөгүй, аарцгийн эрхтний үйл ажиллагааны хямрал шээс, өтгөн задгайрах эсвэл хоригдох)		Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 50-69 1 жил
Эпилепсийн уналт, таталтын өвчнүүд				
4.25	Эпилепси	а/Уналт цөөн давтамжтай, эмчилгээнд хянагдаж буй тохиолдол б/Уналт таталтын давтамж хэт олон, зан төрх, ой ухааны өөрчлөлттэй, эпилепсиийн үргэлжилсэн таталтад үе үе ордог (2-3 эмэнд) тэсвэртэй	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 70-79	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 2 жил
Мэдрэлийн тогтолцооны хөгжлийн гажиг				
4.26	Үлдэц бүхий тархины органик эмгэгшил (энцефалопати)	а/Талласан хөшүүн саа б/Доод хөшүүн хос саа в/Мөчний саажил, татангир, хэл яриа, оюун ухааны хомсдол, уналт таталт	50-69 50-69 70-79	1 жил 1 жил Хугацаагүй
4.27	Тархи, нугасны гаж хөгжил, гидроцефали, нугас хөндийтэл (сирингомиели) Арнольд-Киарын гажиг, ивэрхий	Танин мэдэхүй, оюуны хомсдол, мөчний саажил, хатангирал, мэдрэхүйн өөрчлөлт, тагнай, залгиурын саа, шээс задгайрал	80-90	Хугацаагүй
5. НҮДНИЙ ӨВЧИН				
5.1	Нэг нүд нь хэвийн хараатай нөгөө нүдний харах чадал 0,05 буюу түүнээс доош	50-69	1 жил	
5.2	а/Хоёр нүдний сайн харж байгаа нүд нь зохих эмчилгээний дараа таарсан шилтэйгээ харах чадал 0,3-0,1 боловч харааны талбайн алдагдалтай б/Хоёр нүдний сайн харж байгаа нүд нь зохих эмчилгээ хийгдсэний дараа, таарсан шилтэй, харах чадал 0,06-0,09 боловч хоёр нүдний харааны талбайн алдагдалтай	70-79 80-89	2 жил 2 жил	
5.3	Хоёр нүдний хараа зохих эмчилгээ хийгдсэний дараа, таарсан шилтэй 0,05 буюу түүнээс доош /2,5 м зайд гарын хуруу тоолох төдий/	90-100	Хугацаагүй	
5.4	Төрөлхийн өнгөний гажигтай /нүдний өнгөний хараа шаардагдах бүх төрлийн жолооч, нисгэгч, лаборант, зураач болон бусад/, нэг нүд нь хараагүй бол		Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	

6. ЧИХ, ХАМАР, ХООЛОЙН ӨВЧИН

Сонсгол тэнцвэрийн эрхтэнтэй холбоотой үйл ажиллагааны өөрчлөлт

6.1	Хоёр чихний сонсгол: Хэнгэргэн хальс нөхсөний дараа дуу дамжуулах хэлбэрээр сонсголын түвшин 41-45 дб, мэдрэл-мэдрэхүйн ба холимог хэлбэрт /41-55 дб/ бууралттай бол			50-59	1 жил			
6.2	Хоёр чихний сонсгол: Дуу дамжуулах хэлбэрээр сонсголын түвшин 56-70 дб, ба мэдрэл-мэдрэхүйн холимог хэлбэрт /56-70дб/ бууралттай бол			60-69	1 жил			
6.3	Хоёр чихний сонсгол: Дуу дамжуулах, мэдрэл-мэдрэхүйн холимог хэлбэрээр хүнд зэргийн /71-90дб/ бууралттай бол			70-79	2 жил			
6.4	Олдмол дүлий үед /2 чихний сонсгол 90дб-ээс дээш бууралттай бол/ хэлтэй бол			80-90	Хугацаагүй			
6.5	Төрөлхийн таг дүлий /хэлгүй бол/			100	Хугацаагүй			
6.6	Вестибуляр гаралтай, эмийн эмчилгээнд сайжирдаггүй, олон дахилттай толгой эргэлт, тэнцвэрийн өөрчлөлт /огилт бөөлжилт, чих шуугих, сонсгол бууралт/	a/Хөнгөн	50	1 жил				
		б/Дунд	60	1 жил				
		в/Хүнд	70	2 жил				
6.7	Чихний мэс заслын дараах байдал			50-69	1-2 хүртэлх жил			
6.8	Хамрын салстын архаг үрэвсэл	a/Хамрын салстын архаг хатингарт үрэвсэл, III үе	60	1-2 хүртэлх жил				
		б/Хамрын салстын архаг хатингарт үрэвсэл, IV үе (озен)	70	Хугацаагүй				
6.9	Хамрын ухархайн ба гавлын хөндийн хүндрэлийн мэс заслын дараах байдал			70-79	2-3 хүртэлх жил			
6.10	Дууны хөвчийн хоёр талын саа			80-100	Хугацаагүй			
6.11	Нэг чихний гадна, дунд чихний төрөлхийн гажигтай бөгөөд нөгөө чих нь дамжуулах болон мэдрэл-мэдрэхүйн холимог хэлбэрийн 30-40дб бууралттай бол			50-59	1 жил			
<i>Нүүр амны өөчин</i>								
6.12	Протез хийвч үйл ажиллагаа нь сэргэхгүй болсон эрүү тагнайн гажиг			70-79	Хугацаагүй			
6.13	Шүдний болон гэмтлийн гаралтай эрүүний ясны архаг тархмал идээт-үхжилт үрэвслийн улмаас эрүүний 1/3 эсвэл эрүүний үений толгой эрүүтэй хамт тайрагдаж зажлих, залгих, зуултын үйл ажиллагаа алдагдаж нүүрний хэлбэр өөрчлөгдсөн бол			70-79	2 жил			
6.14	Гэмтлийн улмаас хоншоор ясны Лефор II, III, шанаа ясны биеийн хугарлын үед зажлих, залгих үйл ажиллагаа алдагдаж, нүдний алим ширгэх, нүүрний хэлбэр өөрчлөгдсөн бол			70-79	2 жил			
6.15	Түлэгдлийн улмаас хамрын нүх нарийсах, дээд доод зовхи гадагш эргэх, дээд доод уруулын хэлбэр алдагдах, нүүр муурийх, нүүрний гоо сайхны эрс алдагдалд орсон бол			80-90	Хугацаагүй			
<i>7. МЭС ЗАСЛЫН ӨВЧИН</i>								
<i>Ушиглын идээст өөчинүүд</i>								
7.1	Өвчний I үе буюу ерөнхий хордлоготой, өвчин ойрхон хурцдаж удаан үргэлжлэх тохиолдлууд			50-69	1 хүртэлх жил			
7.2	Өвчний III үе буюу биеийн байнгын ерөнхий хордлого илэрхий бөгөөд амьсгалын дутагдал үүссэн бүх биеийн амилойдоз хавсарсан			70-79	1-2 хүртэлх жил			
<i>Гялтангийн идээст архаг үрэвсэл:</i>								

7.3	Гялтангийн хөндийд идээт цоорхой үүссэн биеийн өрөнхий хордлого илэрхий боловч амьсгалын дутагдалгүй	50-69	1 хүртэлх жил
Ушигны хагалгааны дараах байдал			
7.4	Өрөөсен ушги авахуулсан, биеийн өрөнхий байдал хөнгөн, амьсгалын дутагдалгүй	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
7.5	Үрэвсэл, хагалгааны дараа цээжний гялтангийн наалдац ихээр үүссэн, амьсгалын дутагдал илэрсэн	50-69	1-2 хүртэлх жил
Гэдэсний наалдац өвчин			
7.6	Нарийн, бүдүүн гэдсэнд хагалгаа хийлгэсний дараа ямар нэг хэлбэрийн цоорхой үүсгэсэн хүндрэлээс шалтгаалж турал үүссэн	70-79	1-2 хүртэлх жил
7.7	Хоёроос дээш удаа гэдэс нь түгжирч хагалгаа хийлгэсэн, үйл ажиллагааны хямралтай	50-69	1 жил
Ходоод, 12 хуруу гэдэсний хагалгааны дараах үе:			
7.8	Хагалгааны дараа хоол боловсруулалт муудаж турж, эцэх бусад хүндрэлтэй	50-69	1-2 хүртэлх жил
7.9	Ходоодоо бүрэн тайруулж, зондоор хооллодог	70-79	Хугацаагүй
Элэг ба нойр булчирхайн өвчинүүд			
7.10	Элэг хатуурах өвчний улмаас дэлүү томорсон, хагалгааны дараах үе (дэлүүний артери бөглөснөөс)	50-69	1 хүртэлх жил
7.11	Элэгний бэтэг хагалгааны дараах идээт хөндий, цоорхой, наалдац үүссэн хүндрэлтэй тохиолдлууд	70-79	1-2 хүртэлх жил
7.12	Элэгний хавдрын улмаас хийгдсэн хагалгаа элэгний судас бөглөх эмчилгээний дараах байдал (хортой, хоргүй) хүндрэл, хордлого	70-79	2 хүртэлх жил
7.13	Элэг үйланхайтах, өвчний хүнд үеийн мэс заслын дараа	50-69	1 хүртэлх жил
7.14	Нойр булчирхайн мэс заслын дараах байдал	70-79	2 хүртэлх жил
7.15	Элэгний үүдэн вен залгах мэс заслын дараах үе	70-79	3 хүртэлх жил
Бөөр, шээс дамжуулах эрхтэний мэс заслын өвчинүүд			
7.16	a/Шээдэг сувний нарийсалд хоёроос дээш удаа мэс засал хийсэн боловч сувний нарийсал дахисан, нөхөн сэргээх боломжгүй, умдагны дээгүүр гуурстай тохиолдолд	70-79	Хугацаагүй
	b/Шээс дамжуулах доод замын эмгэг(түрүү булчирхайн томрол, сувний нарийсал)-ийн улмаас шээсний гаралт саатаж беөрний дутагдалд орвол	70-79	2 жил
7.17	a/Давсаг, шээлгүүр, шээдэг сувний хоргүй хавдрын давтан мэс заслын дараах үе	50-69	1 жил
	b/Давсаг авах мэс засал хийлгэсэн, хиймэл давсаг/ бүдүүн, нарийн гэдсээр/-тай гуурстай тохиолдолд	80-100	Хугацаагүй
7.18	a/Давсаг утэрээний цоорхой үүссэн шээс задгайрах	50-69	1 жил
	b/Шээлгүүр утэрээний цорго үүссэн шээс задгайрах	50-69	1 жил
7.19	a/2 беөрөнд 2 см-ээс дээш чулуутай тохиолдолд, беөр усжих болон шээлгүүрийн дамжуулах үйл ажиллагааны алдагдлын улмаас дэгээ гуурс (стент) тавиулсан, эсвэл гадна гуурс /нефростом/ тавиулаад байнга солиулдаг тохиолдолд	80-90	2 жил
	b/Беөр, шээлгүүрт нөхөн сэргээх мэс засал хийсэн боловч өвчин сэдэрсний улмаас байнгын гуурс тавиулсан.	80-90	2 жил
	v/Ганц беөрөнд мэс засал хийсэн тохиолдолд	80-90	2 жил
Шулуун гэдэсний өвчинүүд			
7.20	Бүдүүн, шулуун гэдэс тайрах хагалгааны дараа гэдэсний цоорхой үүссэн	70-79	1 хүртэлх жил
7.21	Бүдүүн гэдэсний өвөрмөц гаралтай шархлаат үрэвслийн дахилттай, хүндрэлтэй хэлбэр	50-69	1-2 хүртэлх жил
7.22	Парапроктит өвчний улмаас хэд хэдэн удаа хагалгаа хийлгэж байнгын цоорхойтой	50-69	1-2 хүртэлх жил

94.

Хорт хавдрууд

7.23	Клиник рентген, цитологи, дуран болон бусад шинжилгээнүүдээр онош нь батлагдсан I, II үеийн хорт хавдрууд мэс засал болон өвөрмөц /хими, тuya/ эмчилгээний дараах үе	50-69	2-3 хүртэлх жил
7.24	Хол, ойрын эрхтэндээ үсэргхийлж III, IV үедээ орсон хорт хавдрууд	80-100	Хугацаагүй
7.25	Хорт хавдрын улмаас улаан хоолой, ушиг, ходоод, элэг бөөр, шулуун гэдэс зэрэг эрхтэн тайрсан ба авах хагалгаа хийлгээний дараах байдал	70-79	3-5 жил хүртэлх
7.26	Туяа эмчилгээ хийлгэж эдгэрсэн боловч эмчилгээний дараах хүндрэлтэй /индурац, тэжээллэгийн шалтгаант эдгэхгүй шархлаа, цорго үүсэх/	70-79	3-5 хүртэлх жил
7.27	Хавдрыг эмчилсний дараа дахилт, үсэргхийлэл өгөөгүй	50	2-3 хүртэлх жил

Хоргүй хавдрууд

7.28	Хоргүй хавдрын улмаас ушиг, ходоод, элэг бөөр, шулуун гэдэс зэрэг эрхтэн тайрах хагалгаа хийсний дараах байдал	50-69	2 жил хүртэлх
7.29	Эрхтэн шилжүүлэн суулгасан хагалгааны дараах үе	70-79	2-3 жил хүртэлх
7.30	Хоргүй хавдар, хавдар төст өвчний улмаас орчны эд эрхтэнийг дарсан үйл ажиллагааг алдагдуулсан, өвчтөний биеийн байдал, нас, хавсарсан өвчин, хавдрын байдал зэрэг шалтгаанаас мэс засал хийх боломжгүй тохиолдлууд, тэдгээрийн хундрэл	50-69	5 хүртэлх жил

8. ЭХ БАРИХ, ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙН ӨВЧИН

8.1	Төрөх үеийн гэмтэл ба мэс заслын улмаас үтрезээ, давсаг, шулуун гэдэсний аль нэгэнд нь цоорхой үүсч өтгөн, шингэнээ барьж чадахгүй болох	50-69	2 хүртэлх жил
8.2	Төрсний болон мэс заслын дараа аарцаг, умай, хөлний гүний хураагуур судсандром тромбофлейбит болж хүндэрсэн, явц нь архагшин, хурцдах, хийсэн эмчилгээнд засал авахгүй	50	1 хүртэлх жил
8.3	Умайг бүхлээр эсвэл үтрезэн дээгүүр тайрах мэс засал хийгдсэний дараа шээс задгайрах, байнга савирах	50	1 хүртэлх жил
8.4	Байнгын шаналгаатай эмэгтэйчүүдийн бэлэг эрхтэний болон бусад эрхтэний /шулуун гэдэс, элэг, чацаархай/ эндометроз өвчин	50-69	1 жил
8.5	Хүнд, халуун хортой нөхцөлд ажилладаг зуршсан зулбалт, дутуу төрөлттэй эмэгтэйчүүд	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
8.6	Мэс засал хийлгээний дараа хүнд хэлбэрийн аарцгийн хөндийн эрхтэний унжилт	50-69	1 хүртэлх жил

9. АРЬСНЫ ӨВЧИН

9.1	a/Мөөгөн үлдийн хавдрын болон гүвдруут хэлбэр	70	5 хүртэлх жил	
	б/Мөөгөн үлдийн улайлралт үе	80	5 хүртэлх жил	
9.2	a/Хайрст үлд, олон жил үргэлжилсэн, тархмал, хөрзөнт, улайлралт, үе мөчний хэлбэр	80	2 жил	
	б/Хайрст үлд, олон жил үргэлжилсэн шүүдэст хэлбэр	70	5 хүртэлх жил	
9.3	Жинхэнэ цэврүүтэл, арьс, салстыг тархмалаар гэмтээсэн, 6 сараас дээш хугацаагаар үргэлжилж байгаа	80	5 хүртэлх жил	
	Удамшлын гаралтай арьсны өвчнүүд, хүнд хэлбэр	a/Төрөлхийн цэврүүт хөрс хайлал	Хугацаагүй	
9.4		б/Загасан хайрстал, тархмал	хугацаагүй	
		в/Нейрофиброматоз	хугацаагүй	
		г/Кератодермийн, тархмал ба хязгаарлагдмал	хугацаагүй	
9.5	Тархмал зангилаат маажуур	50	1 хүртэлх жил	

25.

9.6	Арьсны идээт өвчин, олон дахилтат, ургацагт шархлаат хэлбэр	70	3 хүртэлх жил
9.7	Мэдрэл харшлын шалтгаант архаг загатнаат арьсны үрэвсэлт өвчнүүд	60 60	5 хүртэлх жил 5 хүртэлх жил
9.8	Дюорингийн өвчин	70	2 хүртэлх жил
9.9	Пемфигойд /цэврүүшил/	70	3 хүртэлх жил
9.10	Зээрэнцэг маягийн улаан чонон яр	50	2 хүртэлх жил
10. ГЭМТЭЛ, СОГОГИЙН ӨВЧИН			
<i>Гавал тархины гэмтэл</i>			
10.1	Тархины хүнд бяцралт, суурь ясны хугарал	80-90	2 жил
10.2	Гавлын хүнхрээ ясны хугарал, гавлын цоорхой	50-69	1 хүртэлх жил
10.3	Тархи бяцарч гэмтсэн, тархины аалзан бүрхэвчийн дээр, доор цус хурсан, тархины эдийн гүн дэх цус хуралт	70-79	2 хүртэлх жил
<i>Атгаал чөмөгний толгойн гаднах ба доторхи хугарал:</i>			
10.4	Атгаал чөмөгний толгойн анатомийн хүзүүний хугарал,/толгойн үхжил үүссэн бол/ үйл ажиллагааны алдагдалтай	50-69	1 хүртэлх жил
10.5	Атгаал чөмөгний гандан хэсгийн хугарлын борооологүй, бороололт удаширсан, хуурамч үе үүссэн, яс онгойж дутсан, тэжээлийн ба үйл ажиллагааны алдагдалтай	50-69	2 хүртэлх жил
<i>Атгаал чөмөгний булууны үе дайрсан хугарал</i>			
10.6	Булуу дайрч Т ба Y хэлбэрээр хугараад удсан ба буруу байрлалд бороолж үйл ажиллагаа нь алдагдсан тохойн үений хөдөлгөөний хомсдол үүссэн хугарал	50-69	2 хүртэлх жил
10.7	Толгойт ёврон, булуу хугараад үений завсарт орж хавчигдсан эсвэл дотор талын товгор хугараад багтосны мэдрэлийг дарснаас гарын үйл ажиллагаа алдагдсан	50-69	1-2 хүртэлх жил
<i>Шуу, багтосны дээд төгсгөлийн үе дайрсан хугарал</i>			
10.8	Шуу ясны Монтежда, Галейци зөрүүтэй хугарал, мултрапл	50-69	1 хүртэлх жил
10.9	Шууны тэжээл алдагдлын Фолькманы хомсдол, Зудекийн хам шинж	50-69	1 жил
10.10	Бугуйн жижиг яснуудын /сар ба завь хэлбэрт/ хугарал, борооологүй, өвдөлттэй, үйл ажиллагааны алдагдалтай	50-69	2 хүртэлх жил
<i>Алганы олон шиенүүр ясны хугарал</i>			
10.11	Сарвууны 1, 2, 3 хурууны нугалагч шөрмөсний гэмтлийн үлдэц	50-69	1 хүртэлх жил
<i>Хүзүүний ясны хугарал:</i>			
10.12	Аман хүзүү, хатан хүзүү бусад хүзүүний шүдэн сэртэн шахагдсан эсвэл дутуу мултраад нугасаа дараагүй бол	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
10.13	Сээр, харцага, нурууны нугасаа дараагүй хугарал, нэг буюу 2-3 нурууны их бие шахагдаж эсвэл нум нь хугараад нугасаа дараагүй	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
<i>Аарцаг сүүжний ясны хугарал</i>			
10.14	Аарцгийн дээд доод цагираг тасарсан хугарал, мултрапл зэрэөтэй бороолж эдгэрсэн, аарцагны хэлбэр алдагдсан	50-69	1 хүртэлх жил
10.15	Аарцгийн цагираг хагас буюу бүрэн тасарсан хугарал (мальгена хэлбэрийн хугарал)	50-69	1 хүртэлх жил
10.16	Аарцгийн хөндийн эрхтний гэмтэлтэй хавсарсан нийлмэл хугарлууд	70-79	2 жил
10.17	Сүүжний тогооны ирмэгийн хугарлын үлдэц	50-69	2 хүртэлх жил
<i>Дунд чөмөгний хугарал</i>			
10.18	Дунд чөмөгний хүзүү болон гандан хэсгийн хуурамч үе үүсч ясны тэжээл, гишгэх үйл ажиллагаа алдагдсан, мөн эндопротез тавиулсны дараах үе	50-69	1 хүртэлх жил

10.19	Дунд чөмөгний гандан хэсгийн хугарал /бороо удааширч хөлийн явах, гишгэх үйл ажиллагаа алдагдсан үед/	50-69	2 хүртэлх жил	
10.20	Өвдөгний үе доторх хугарал, хагас ба бүрэн мултрал, урд хойд чагтан холбоос, дотор гадна холбоосуудын ужиг гэмтэл	50-69	1 хүртэлх жил	
Шилбэ, шагай, тавхайн ясны хугарал				
10.21	Шилбэний 2 яс хугарч зөрөө ихтэй бороолсноос богиносож, тахийж хөлийн тулгуур алдагдсан	50-69	1 хүртэлх жил	
10.22	Шаант чөмөгний хуурамч үе үүссэн, бороолоогүй, бороо удааширсан, ясны дутмагшилтай	50-69	1 хүртэлх жил	
10.23	Гэмтлийн шалтгаантай шилбэ тавхайн мэдрэл судасны хавсарсан гэмтэлтэй хугарлын үлдэц /Фолькманы хомсдол/	50-69	1 хүртэлх жил	
10.24	Шагайн үе дайрсан хугарал, хавчаар яснуудын хугарал, мултрал, шаант тахилзуур ясны үелэмжийн /сендосмоза/ гэмтлийн үлдэц	50-69	1 хүртэлх жил	
10.25	Тавхайн жижиг яснууд улны шивнүүрүүдийн хугарал, мултрал буруу бороолсон үед улны хүрээ өөрчлөгдж үйл ажиллагаа алдагдаж гишгэхэд их эмзэглэлтэй	50-69	6 хүртэлх сар	
10.26	Өсгий, шагайн яснуудын зөреөтэй хугарал буюу мултрал бяцрал /мэдрэл тэжээлийн дутагдал, шархлаатай бол/	50-69	1 хүртэлх жил	
Хавирганы ясны хугарал				
10.27	Олон хавирга хугарч зөреөтэй бороолж эдгэрэх, цээжний хэлбэр дүрс алдагдаж амьсгалын дутагдалтай бол	50-69	1 хүртэлх жил	
Түлэнхийн өвчин:				
10.28	III-ын А,Б IV зэргийн түлэгдэл биеийн гадаргуугийн 15-аас дээш хувийг хамарсан тохиолдол	70-79	2 жил	
10.29	Түлэнхийн уршигаар гарын эрхий, долоовор, дунд хуруунаудын үйл ажиллагаа нөхөн сэргээх мэс засал эмчилгээнд засагдаагүй болон мухар болсон бол	50-69	1 жил	
10.30	3, 4 дүгээр зэргийн түлэнхийн улмаас цоройн суналт багассан, үений хөдөлгөөн хомсдсон, нөхөн сэргээх мэс засал эмчилгээнд засагдаагүй бол	70-79	2 жил	
10.31	Биеийн гадаргууны 18 хувиас бага талбайтай 3, 4 дүгээр зэргийн түлэгдлийн улмаас гар, хөл, хүзүү, толгойн хөдөлгөөнийг эрс хягаарласан нөхөн сэргээх мэс засал эмчилгээнд засагдаагүй бол	50-69	1 жил	
Том үенний хөдөлгөөн алдагдалт				
10.32	Нуруу гулсалтын хүнд хэлбэрийн үед нуруу 0.5 мм-ээс дээш гулсалт ба нугасны суваг нарийссан тохиолдолд	50-69	1 жил	
10.33	Том үе /өвдөг, түнх, мөр, тохой, шагай/ буруу байрлалд хөдөлгөөнгүй бороолж үйл ажиллагаа нь их хэмжээгээр алдагдсан, өвчний хүнд хэлбэр	70-79	2 жил	
10.34	Дунд чөмөгний хүзүүний өнцөг багасалтын хүнд хэлбэр нуруу хотойлтой, хөл богиносолт, өвдөлттэй хавсарсан тохиолдолд	50-69	1 жил	
10.35	Түнхний төрөлхийн мултралын үед үенний хэлбэр хөдөлгөөн алдагдах өвчний шинж тэмдэгтэй, нуруу, аарцагт өөрчлөлт орсон тохиолдолд	50-69	1 жил	
Тайралтууд				
Хөлний тайралтууд				
10.36	Шилбэ аль нэг түвшинд мухар	1 тал	50-69	Xугацаагүй
		2 тал	70-79	Xугацаагүй
10.37	Гуя аль нэг түвшинд мухар бол	1 тал	70-79	Хугацаагүй
		2 тал	80-90	
10.38	Хөлийн хуруунауд тайрагдсан тулах эрхтний үйл ажиллагаа хүндээр алдагдсан	1 тал	50-69	1 жил
		2 тал	70-79	Xугацаагүй

10.39	Түнхний үеэр тайрагдсан	1 тал	70-79	Хугацаагүй
		2 тал	90-100	
10.40	Хөлийн тавхай Шпорын үеэр, Лисфранкийн үеэр тайралт хийгдэж мухар болсон тохиолдолд	1 тал	50-69	Хугацаагүй
		2 тал	70-79	
Гарын тайралтууд:				
10.41	Нэг гар аль нэг түвшинд мухар		50-69	Хугацаагүй
10.42	Нэг гар аль нэг түвшинд мухар, негөө гарын үйл ажиллагаа хязгаарлагдсан		70-79	Хугацаагүй
10.43	Хоёр гар аль нэг түвшинд мухар		80-90	Хугацаагүй
10.44	Гарын эрхий хуруу угийн үеэр эсвэл нэг гарын бусад 2 болон түүнээс дээш хуруу 2 дугаар үеэр тайрагдсан тохиолдол	1 тал	50-69	Хугацаагүй
		2 тал	70-79	
10.45	Мөр тохой, өвдөгний дурангийн хагалгааны дараах үе а/Мөр, түнх, тохой, өвдөг, шагайн хиймэл үе хийлгэсний дараах үе		50-69	6 хүртэлх сар
10.46	б/Мөр, түнх, тохой, өвдөг, шагайн хиймэл үе хийлгэсний дараа үйл ажиллагаа сэргээгүй эсвэл хүндрэл өгсөн тохиолдолд		50-69	1 жил
10.47	Мөрний үеэр байрандаа хөшиг, мөр эргүүлэгч нударга булчингийн ужиг гэмтэл		50-69	1 жил
10.48	Шууны болон дундын багтны мэдэрхуй болон хөдөлгөөний гүнзгий өөрчлөлтэй архаг гэмтэл 0-2 балл		50-69	1 жил

Тайлбар:

“... хүртэлх жил” гэснийг тухайн заалтад заагдсан хүртэлх хугацаагаар энэ жагсаалт мөрдөгдөж эхэлсэн өдрөөс эхэлж хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоож, сунгахыг хэлнэ.

“...1 жил; 2 жил” гэснийг тухайн заалтад заагдсан хугацаагаар хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг тогтоож, сунгахыг хэлнэ.

----- оОо -----



№	Өвчний нэр, үе шат	Хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хэмжээ	Хяналтын хугацаа	
1. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН УУШГИ ТООСЖИХ ӨВЧИН				
<i>Уушги тоосжих өвчин</i>				
1.1	Уушги тоосжих өвчин I үе	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил	
1.2	Уушги тоосжих өвчин I үе, амьсгалын дутагдлын I үе, уушгин зүрхний хам шинж I үе	41-59	1 жил	
1.3	Уушги тоосжих өвчин I үе, амьсгалын дутагдлын II үе, уушгин зүрхний хам шинж I-II үе, уушги тэлэгдэлт, сурьеэз	60-69	1 жил	
1.4	Уушги тоосжих өвчин II үе, амьсгалын дутагдлын II-III үе, уушгин зүрхний хам шинж II үе, уушги тэлэгдэлт /сурьеэз, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузаарал/	70-80	1 жил	
1.5	Уушги тоосжих өвчин III үе, амьсгалын дутагдлын III үе, уушгин зүрхний хавсарсан дутагдал, уушги тэлэгдэлт, /сурьеэз, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузаарал/	81-90	2 жил	
<i>Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл</i>				
1.6	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, амьсгалын дутагдлын I үе	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил	
1.7	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, амьсгалын дутагдлын I үе, уушгин зүрхний хам шинж I үе	41-55	1 жил	
1.8	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, амьсгалын дутагдлын II үе, уушги тэлэгдэлт, уушгин зүрхний хам шинж II үе	56-69	1 жил	
1.9	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл	a/Амьсгалын дутагдлын II-III үе, уушги тэлэгдэлт, уушгин зүрхний хам шинж III үе, сурьеэз, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузаарал, зүрхний архаг дутагдлын C үе	70-75	2 жил
		b/Амьсгалын дутагдлын II-III үе, уушги тэлэгдэлт, уушгин зүрхний хам шинж III үе, сурьеэз, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузаарал, зүрхний архаг дутагдлын D үе	76-85	2 жил
<i>Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа</i>				
1.10	Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа өвчиний хөнгөн хэлбэр	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил	
1.11	Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа өвчиний дунд хэлбэр	a/Уушгин зүрхний дутагдлын I-II үе	41-50	1 жил
		b/Уушгин зүрхний дутагдлын II үе зүрхний архаг дутагдал C үе	51-69	1 жил
	Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа өвчиний хүнд	70-80	2 жил	

1.12	хэлбэр, уушгин зүрхний дутагдлын II-III үе зүрхний архаг дутагдал Д үе		
2. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН ХОРДЛОГЫН ӨВЧНҮҮД			
Химийн бодисын архаг хордлогын улмаас үүсэх эмгэг			
2.1	Металлын хордлого (Т 56) Хар тугалга, мөнгөн ус, хром, кадми, зэс, цайр, цагаан тугалга, берилли, тэдгээрийн нэгдэлүүд, бусад металлууд	Xөнгөн	а/Буйл хөөж хөхөвтөр болох, амны хөндий шархлах, аманд металл амтагдах, шинжилгээнд ретикулоцитоз 25% хүртэл ихсэх шээсэнд 1г креатининд ноогдох дэльта-амино левулиний хүчил 15 мг хүртэл ихсэх, копропорфирийн 300 мг хүртэл ихсэх мөнгөн ус 0,02-0,05 мг/л
		Dунд	б/Мэдрэл сульdalын хам шинж, захын мэдрэлийн олон эмгэг шинжүүд цус багадалт, шүд сулрах, сэтгэлээр унах, хараа муудах
		Xүнд	в/Дээрх шинжүүд, динэнцефалопатийн шинжүүд, хий юм харах, шинжилгээнд ретикулоцитоз 40 % хүртэл ихсэх шээсэнд 1г креатининд ноогдох дэльта-амино левулиний хүчил 25 мг хүртэл ихсэх, копропорфирийн 500 мг хүртэл ихсэх мөнгөн ус 0,02-0,09 мг/л
		Xүнд	г/Хордлогын шалтгаант энцефалопати, тэнэгрэлийн шинжүүд, олон эрхтэн хавсарсан архаг дутагдал, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал гэдэс хүчтэй базлалтын эмгэг глауком, нистагм, гар байнгын чичиргээнтэй, шинжилгээнд ретикулоцитоз 40% -с дээш ихсэх шээсэнд 1г креатининд ноогдох дэльта-амино левулиний хүчил 25 мг дээш ихсэх, копропорфирийн 500 мг дээш ихсэх
2.2	Идэмхий бодисын хордлого (Т 54) Фенол, фенолын уламжлалууд, бусад идэмхий органик бодисууд, идэмхий хүчил, хүчил төст нэгдлүүд, идэмхий шүлт, шүлт төст нэгдлүүд	Xөнгөн	а/Мэдрэл, хоол боловсруулах эрхтний архаг үрэвсэл, уушги ба гуурсан хоолойн үрэвсэл, зүрх судас, цусны тогтолцооны өөрчлөлтүүд, арьсны загатнаа
		Dунд	б/Дээрх шинжүүд мэдрэл сульdalын хам шинж, тураал, шүд суларч буйл үрэвсэх, цус гоожих, хodoод, гэдэсний шархлаа үүссэн
		Xүнд	в/Уушгини пневмосклероз, хордлогын шалтгаант энцефалопатийн, шинж

			илэрсэн г/Энцефалопати, олон эрхтний архаг өөрчлөлт, дутмагшил, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал	70-80	2 жил
Ароматик бодисуудын хордлого					
2.3	Ханасан ба үнэрт нүүрс устэрөгчийн галогены уламжлалын хордлого (Т 53) Тетрахлорт нүүрстөрөгч, хлороформ, трихлорэтилен, тетрахлорэтилен, дихлорометан, хлорфторт нүүрстөрөгч, бусад ханасан нүүрс устэрөгчийн галогенууд, бусад үнэрт нүүрс устэрөгчийн галоген	Хөнгөн	а/Мэдрэл, хool боловсруулах эрхтэн, зүрх судас, цусны тогтолцооны өөрчлөлтүүд, биологийн шингэнд хорт бодисууд илрэх	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
		Дунд	б/Дээрх шинжүүд, олон эрхтний архаг өөрчлөлт илэрсэн	41-55	1 жил
		Хүнд	в/Арьсны архаг үрэвсэл, тууралт, цусны системийн өөрчлөлтүүд, анеми, зүрх судас, хodoод, гэдэс, цуллаг эрхтнүүдийн үйл ажиллагааны архаг дутмагшил, мэдрэл-сэтгэцийн хямрал, миелополиневропати	56-69	1 жил
Цочроогч, боогдуулагч бодисын /хий, уур/ хордлого					
2.4	Хий ба ууршимтгай цочроогч, боогдуулагч бодисуудын хордлого (Т 59) азотын исэл, хүхрийн давхар исэл, формальдегид, аммиак нулимс асгаруулагч хий, хлор, фтор, фторт устэрөгч, хүхэрт устэрөгч, нүүрстөрөгчийн давхар исэл, бусад хий, утаа, уур	Хөнгөн	а/Амьсгалын дээд зам, нүдний салст цочролын шинжүүд, хуурай ханиах, сөөх, хамар залгиур хуурайших, хорсох, биологийн шингэнд хорт бодисууд илрэх	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
		Дунд	б/Риноларинго-фарингит, трахеобронхит, блефароспазм, мэдрэл сульдлын хам шинж, зүрх судасны архаг өвчинүүд, арьсны загатаа, хodoод гэдэсний үрэвсэл	41-55	1 жил
			в/Хордлогын шалтгаант бронхит, багтраа, пневмосклероз, амьсгалын дутагдал, цусны системийн өөрчлөлтүүд, мэдрэлийн хэсэгчилсэн голомтот шинжүүд, элэг, бөөрний архаг үрэвсэл	56-69	1 жил

2.

		Хүнд	г/ Хордлогын шалтгаант уушкин тэлэгдэлт, уушкин хаван, хордлогын шалтгаант дисциркуляторный энцефалопати, олон эрхтний архаг хавсарсан дутмагшил, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал	70-85	2 жил
Пестицидийн хордлого					
2.5	Пестицидийн хордлого (Т60) Органик фосфат ба карбамат агуулсан шавьж устгагчууд, гербицид, фунгицид, родентицид, бусад пестицидууд	Хөнгөн	а/Астеновегетатив хам шинжүүд, хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судас, цусны системийн өөрчлөлтүүд, биологийн шингэнд хорт бодисууд илрэх	Хөдөлмөрийн нехцөл солих, 40	1 жил
		Дунд	б/Мэдрэл сульдлын хам шинж, микроорганик шинжүүд, элэг, бөөрний архаг үрэвсэл арьсны загатнаа	41-55	1 жил
		Хүнд	в/Мэдрэл-сэтгэцийн хам шинж, дизэнцефалитийн шинжүүд, элэгний хатуурал, дотоод шүүрлийн булчирхайн өөрчлөлтүүд, амьсгалын дутагдал, багтраа, пиодермит, полиневрит	56-69	1 жил
		Хүнд	г/Элэгний хатуурлын декомпенсацийн үе шат, бөөрний дутагдал, зүрх судасны дутагдал, хордлогын шалтгаант дисциркуляторный энцефалопатийн шинж	70-90	2 жил
2.6	Бусад органик бус бодисын хордлого (Т 57) Хүнцэл, фосфор, марганц, тэдгээрийн нэгдлүүд, устерегчийн цианид, органик нэгдлүүд	Хөнгөн	а/Мэдрэл сульдалын хам шинж, хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судасны өвчинүүд, биологийн материалд хорт бодисууд илрэх	Хөдөлмөрийн нехцөл солих, 40	1 жил
		Дунд	б/Хордлогын шалтгаант элэгний үрэвсэл, бөөр, уушки, зүрх судасны системийн өөрчлөлт, цусны шинжилгээний өөрчлөлтүүд, цус багадалт	41-55	1 жил
		Хүнд	в/Ходоод, гэдэсний шархлаа, элэгний хатуурал, цусны эсүүдийн гүнзгий өөрчлөлтүүд, бамбай булчирхайн эмгэг, тархины хэсэгчилсэн голомтот шинжүүд, паркинсонизмын шинжүүд	56-69	1 жил
		Хүнд	г/Паркинсонизмийн хүнд хэлбэр, бамбай булчирхайн хүндрэл, архаг цус багадалт, бусад эрхтэн системийн хавсарсан дутмагшил, дисциркуляторный-энцефалопатийн шинжүүд, ходоод, гэдэсний хавдар,	70-90	2 жил

22.

			элэгний цирроз декомпенсацийн үед орох, геморрагийн шинж		
2.7	Угаарын хийн хордлого (Т 58)	Xэнгэн	a/Толгой өвдөх /дух шанаагаар/, чамархай лугших, толгой эргэх, ядрах, тэнцвэр алдагдах гүйвах, цусанд карбоксигемоглобин 20-30 % болох	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
		Дунд	б/Хөдөлгөөний эвсэл алдагдах, хөдөлгөөн супрах, ухаан алдах, унтамхай болох, нүүрзэр ягаан улаан толбо гарах, бөөлжих нь нэмэгдэх, нүүр их биеийн булчин жирвэгнэх	41-55	1 жил
			в/Дээрх шинжүүд хүндрэх, ухаангүй болох, дизэнцефалийн криз өгөх, Цусанд карбоксигемоглобин 30-35%	56-69	1 жил
		Xүнд	г/Танин мэдэхүйн гүйцэтгэл буурах, дизэнцефалийн криз өгөх д/Ухаан бүрэн алдаж комд орох, мөчүүд хөхрөх, уdasны цохилт 100-120 хүрэх, булчин хөшиг чангарах, даралт буурах, таталт өгөх, Карбоксигемоглобин 35 -50% хүрнэ.	70-75 80-90	2 жил
Органик хүчлүүд ба түүний нэгдэлүүд					
2.8	Органик уусгагчууд (T52) Шатахууны нэгдлүүд, бензин, бензиний нэгдлүүд, толоул, ксилиол, нафталингликол, кетон, бусад органик уусгагчууд	Xэнгэн	a/Хоол боловсруулах эрхтний хөнгөн хямрал, элэг бөөрний архаг үрэвсэл, уушки, гуурсан хоолой, арьс салстын үрэвсэл	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
		Дунд	б/Дээрх шинжүүд, мэдрэл сульдал, тураал, цусны тогтолцооны өөрчлөлт илрэх	41-55	1 жил
		Xүнд	в/ходоод гэдэсний түгжрэл, сорвижилтын эмгэгүүд, тураал, арьс салстын архаг хүндрэлт өвчнүүд	56-69	1 жил
			г/Тархины хүнд хэлбэрийн өөрчлөлт, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, олон эрхтний дутмагшил	70-90	2 жил
3. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН АРЬСНЫ ХАРШИЛТ ӨВЧИН					
3.1	Эм, химийн сэдрээгч бодис, будах, тослох материал, металл, нефтийн бүтээгдэхүүнээс үүссэн харшлын гаралтай байнга дахидааг арьсны өвчнүүд			Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 50	1 жил
3.2	Ажил мэргэжилтэй холбоотой нарны илч, хэт халуун, хүйтэн, цахилгаан соронзон орны нелөөлөл, цацраг идэвхт туйатай байнга ажилласнаас үүссэн арьсны өвчнүүд			Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
3.3	Дээрх арьсны харшилт өвчнүүд хундэрч архагшсан хундэрэл үүссэн		a/Полиаллергийн хэлбэрт шилжсэн, эмчилгээнд засал авахгүй, эмийн эмчилгээ тохирохгүй болсон, харшилын өвчний дахилт ойрхон өгдөг	51-60	1 жил

25

		б/Дархлааны тогтолцооны илэрхий өөрчлөлт үүссэн, цусны шинжилгээнд тогтвортой өөрчлөлт орсон, арьсны харшилын байнгын сэдрэлттэй	61-65	1 жил
--	--	--	-------	-------

4. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН НҮДНИЙ ӨВЧИН

4.1	Мэргэжилтэй холбоотой салстын архаг үрэвсэл нулимын хүүдийн архаг үрэвсэл	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих		
4.2	Мэргэжилтэй холбоотой нүдний болорын хатуурлын эмгэг	a/ Нэг нүдний б/ Хоёр нүдний	40 41-55	1 жил 1 жил
4.3	Мэргэжилтэй холбоотойгоор харааны мэдрэлийн хатангиршил	a/ Нэг нүдний б/ Хоёр нүдний	56-69 70-90	1 жил 2 жил
4.4	Мэргэжилтэй холбоотой нүдний эзвэрлэг бүрхүүлийн архаг үрэвсэл болон сөнөрлийн өөрчлөлтүүд	a/ Эвэрлэг бүрхүүлийн архаг үрэвсэл б/ Эвэрлэг бүрхүүл цоорох, сорвижих	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	
4.5	Мэргэжилтэй холбоотой нүдний торовчийн эмгэг	a/Нэг нүдний хараа 0.03 хүртэл, захын хараа 10 хүртэл буурах б/Хоёр нүдний хараа муу сайн хардаг нүд нь 0.03-аас доош буурах, захын хараа бүх талаасаа 10-аас дээш нарийсах, харааны мэдрэл хатангирших	50-69 70-80	1 жил 2 жил
4.6	Мэргэжилтэй холбоотойгоор нүдний дотоод даралт ихсэлт, /шилэнцрийн эмгэг, нүдний хараа муудах, глаукоми, астенопия, миопи/	a/Хараа муудах, шилэнцрийн бүдэгшил б/ Торлогийн хууралт	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40 41-60	1 жил 1 жил

5. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН МЭДРЭЛИЙН ӨВЧНҮҮД

Доргионы өвчин

5.1	Хэсгийн, ерөнхий, хавсарсан доргион	a/I үе Дээд мечний полиневропати, мэдрэхүй, вегетатив өөрчлөлт, дээд мечний хялгасан судасны тонусын алдагдал, ачаалалтай ажиллах буюу даарсан үед гар цайрах, шөнийн өвдөлт илрэх, хүйтний сорил б/II үе дээд мечинд өвдөлт мэдрэхүйн шинж байнга илрэх, дунд мэдрэлийн дарагдлын шинж, мэдрэхүйн алдагдал тод илэрч, вегатодистони, астени, "Паля" шинж, гарын дулаан буурч, жижиг үений хэлбэр алдагдах, булчингийн хатингаршил, нурууны нугаламуудын остеоартроз, остеохондроз, спондилопати үүсэх в/III үе судасны агшилт байнгын дахилттай болж, мэдрэхүйн тэжээлийн өөрчлөлт гүнзгий илрэх, мэдрэлийн ёзоор цочрол, дарагдлын хам шинж, Рейно шинж илрэх, гипоталамусын	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих 40 41-65 70-80	1 жил 1 жил 2 жил
-----	-------------------------------------	--	--	-------------------------

27.

		г/Дууны хөвчийн хавдар	71-90	1 жил	
6.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан амьсгалын дээд замын өвчлөл J31 J34.8	а/Хамар, залгиур, төвөнхийн архаг хатингаршсан үрэвсэл	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	1 жил	
		б/Хамрын таславчинд цооролт үүссэн	45-60	1 жил	
		в/Мэргэжлээс шалтгаалсан амьсгалын дээд замын хавдар	61-90	1 жил	
7. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН ТУЯНАС ҮҮССЭН ТУЯНЫ ӨВЧИН					
A. Радио идэвхт бодис болон Рентген тuyaнаас үүссэн тuyaны өвчин					
7.1		a/I үе. Астеновегетатив хам шинжүүд диспепси, ходоодны шүүрэл багасах, эрэгтэй хүнд импотенци, эмэгтэй хүнд өндгөвчний үйл ажиллагаа хямрах, захын цусанд лейкопени $3.0 \cdot 10^9/\text{л}$ хүртэл буурах, тромбоцитопени, нейтрофил эс хордлогын мөхлөгтэй, цусархаг хам шинж бага зэрэг илрэх	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил	
		б/II үе. Судасны дистони, астеновегетатив хам шинжүүд үс унах, хумсны өөрчлөлт, дизэнцефалийн криз өгөх, богино хугацаанд ухаан алдах, бүх биеийн гипергидроз, пароксизмал тахикарди, бие чирэх, цус шүүрэмтгий болох, цусархаг хам шинжүүд, ходоод гэдэсний шүүрэл буурах, хордлогын гепатит, захын цусанд лейкопени $2.5 \cdot 10^9/\text{л}$ хүртэл буурах, нейтропени, лимфоцитопени 3 г/л хүртэл буурах, тромбоцитопени, нейтрофил эс хордлогын мөхлөгтэй, цусны чөмөгний шинжилгээнд бүх эгнээний гипоплази илэрсэн	41-65	1 жил	
		в/III үе. Цус төлжилт дарангуйлагдсан, мэдрэлийн тогтолцооны хүнд зэргийн өөрчлөлт их, байнгын нойргүйдэл, толгой эргэх, дотор муухайрах, ой тогтоолт буурах, цусархаг хам шинжүүд, салтад шархлаат некрозын өөрчлөлт, үс халцрах, дотоод шүүрлийн булчирхайн үйл ажиллагаа хямрах, захын цусанд лейкопени $1.0 \cdot 10^9/\text{л}$ хүртэл буурах, нейтропени, лимфоцитопени 3 г/л-ээс буурах, тромбоцитопени, гиперхромный цус барагдалт, сепсис	70-80	2 жил	
8. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН МЭС ЗАСЛЫН ӨВЧНҮҮД					
8.1	Доод мөч, хэвлэй, аарцгийн эрхтний хөх судас өргөсөх өвчин	a/I үе: доод мөч, аарцгийн эрхтэний судасны мэдэгдэхүйц тээгдэлтийн үе судасны өргөсөлт зангилаа үүссэн	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил	
		б/II үе: дээрх өөрчлөлтүүд болон гүний судсанд үечилсэн бөглөрөлт өгч, хэсгийн байдалтай хавагнах, хавхлагын дутагдал илэрсэн	41-55	1 жил	
		в/III үе: дээрх өөрчлөлтүүд болон мэдэгдэхүйц тромбоз, тромбофлебит хавсарсан хөлд байнгын хаван, трофик өөрчлөлт үүссэн.	56-69	1 жил	
		г/IV үе: дээрх өөрчлөлтүүд болон, мэдэгдэхүйц шарх үүсэх, зөвлөн эд, ясны идээт үрэвсэл өгөх, судасны үрэвсэл, бөглөрөлт, судасны дотор давхаргын үрэвсэл хавсарсан	70-80	2 жил	
8.2	Тулгуур эрхтний үе мөчний хэлбэр, хөдөлгөөн алдагдах өвчин	а/1-2 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдаж, 40 градус болох	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил	
		б/2 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдаж, 41-90 градус болох, үйл ажиллагааны дутагдал II зэрэг	41-50	1 жил	
		в/3 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдаж, 41-90 градус болох хөдөлгөөний үйл ажиллагааны дутагдал III зэрэг	51-69	1 жил	
		г/3 үений хөдөлгөөн 90 градус буюу хөдөлгөөний үйл ажиллагаа	70-80	2 жил	

26.

			хямрал, ангиодистони хямрал тархи болон зүрхний титэм судсанд илрэх, хүнд үед дисциркуляторный энцефалопатийн хам шинж, бэлгийн үйл ажиллагаа сулрах, доргионы мэдрэхүй буурах		
5.2	Цахилгаан соронзон талбай, лазер, радио долгионы нөлөөллөөс үүсэх өвчин	Хөнгөн	a/Вегетатив мэдрэлийн хямрал ихтэй астени, нойргүйдэл, захын мөчний салгалалт, хэт цочромтгой, зүрх судасны тогтолцооны хямрал	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 45	1 жил
		Дунд	б/Мэдрэлийн системийн голомтот шинжүүд, зүрх судасны дутагдлын хам шинж, энцефалопати, ой санамж эрс муудах, нүдний болор цайх, арьсны уян хатан чанар алдагдах, дерматит үүсэх, хумс хугарамтгай болох	46-69	1 жил
		Хүнд	в/Хүнд хэлбэрийн астени, вазопати, диэнцефалийн хямрал, сэтгэл хөдлөл буурч, уналт, бамбай булчирхайн хямралууд илэрсэн, гипохромный анеми	70-80	1 жил
5.3	Нурууны спондилопати (остеохондроз, спондилёз, спондилоартроз, нугалмын жийргийн ивэрхийн шалтгаант компрессионно-ишемический синдром хүзүү, сээр, бусэлхий, ууцны хэсгийн радикулопати) дээд, доод мөчний мэдрэлийн язгуурын өвдөлт, дарагдлын хамшинж		a/Тогтмол биш өвдөх, үе үе хөдөлгөөн хязгаарлагдах, бадайрах, вегетатив өөрчлөлт илрэх	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
			б/Өвдөлтийн шинж жилд 2-3 удаа дахилттай, булчингийн чангараал, өвдөлт болон вегетатив өөрчлөлтүүд байнга илрэх	41-55	1 жил
			в/Язгуур мэдрүүлийн дарагдлын шинжтэй, булчингийн зангидал, нурууны муруйлттай, өвдөлт, рефлекс, мэдрэхүйн хүрээний түвшингийн өөрчлөлтэй	56-69	1 жил
			г/Мэс заслын эмчилгээний дараах язгуур мэдрэлийн гаралтай saatай, бага аарцгийн эрхтний хүнд зэргийн үйл ажиллагааны алдагдалтай	70-80	2 жил
6. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН ЧИХ ХАМАР ХООЛОЙН ӨВЧНҮҮД					
6.1	Шуугианы гаралтай сонсгол бууралт Н83.3		а/Шуугианы гаралтай сонсгол бууралт II үе	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	1 жил
			б/Шуугианы гаралтай сонсгол бууралтын III үе	45-65	1 жил
			в/Шуугианы гаралтай сонсгол бууралтын IV үе	70-80	1 жил
6.2	Дууны эрхтэний эмгэг J38 J38.0		а/Дууны хөвчийн үйл ажиллагааны алдагдалтай	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих	1 жил
			б/Дууны хөвчийн хэсэгчилсэн saatай	45-59	1 жил
			в/Дууны хөвчийн хоёр талын saatай	60-70	1 жил

		хязгаарлагдаж, хүний асрамжид хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал IV зэрэг		
8.3	Артерийн судасны олдмол нарийсал ба бөглөрөл	a/I үе: Томоохон судсууд хэсэгчилсэн байдлаар нарийсах, бөглөрөх	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
		б/II үе: Томоохон судсууд нилэнхүйдээ нарийсах, бөглөрөх, хурууны үзүүр үхжик эхлэх	41-65	1 жил
		в/III үе: I, II үеийн өөрчлөлтүүд гүнзгийрч, гар болон хөлийн хуруу, шилбээр тайралт хийсэн	70-85	2 жил
8.4	Дээд мөчний бичил гэмтэл, давтагдсан ачааллаас үүссэн өвчинүүд /үений хүүдийн үрэвсэл, дал мөрний үений холбоосын өвчин, дээд мөчний мэдрүүлийн саа шөрмөсний ба уутанцырын үрэвсэл	а/Үений хүүдийн үрэвсэл, дал мөрний үений холбоосын өвчин, дээд мөчний мэдрүүлийн саа шөрмөсний ба уутанцырын үрэвсэл	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
		б/Мөр, бугалга, гарын хатингарт саа, сарвууны саажил, хатингирал, мэдрэхүйн өөрчлөлттэй	41-55	1 жил
		в/дээрх өөрчлөлтүүд гүнзгийрч хөдөлгөөн бүрэн хязгаарлагдах, эмгэг хугарал	56-65	1 жил
8.5	Тавхай хавтгайрах	а/Хөлийн шилбэ, тавхай хурууны өвчинүүд булчин, шөрмөсний чангараал, суналт, яс ургалт	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40	1 жил
		б/Дээрх өөрчлөлтөөс гадна хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал III зэрэг	41-65	1 жил
		в/Хөлийн тавхай, хуруу тайрагдах, ясны үхжил болох /остеонекроз/, эмгэг хугарал	70-80	2 жил
9. МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН ХАВДАР				
9.1	Хавдарын онош батлагдсан, хүндрэл өгөөгүй	50-69	1 жил	
9.2	Клиник, рентген, цитологи, biopsy, дуран болон бусад шинжилгээнүүдээр онош нь батлагдсан I, II үеийн хавдарууд, хагалгааны дараах үе	70-85	1 жил	
9.3	Хол, ойрын эрхтэндээ үсэрхийлж, III үедээ орсон хорт хавдарууд, хагалгааны дараах үе	80-85	1 жил	
9.4	Хорт хавдарын, IV үе, хавдрын улмаас уушги, ходоод, элэг, бөөр, шулуун гэдэс зэрэг эрхтэн тайрсан ба хагалгааны дараах тяя болон химийн эмчилгээтэй, дахилттай	90-100	1 жил	
9.5	Хавдрыг эмчилсний дараа, хагалгааны дараа дахилт, үсэрхийлэл өгөөгүй	50-55	5 хүртэлх жил	

Тайлбар:

“Хөдөлмөрийн нөхцөл солих, 40, 45, 50” гэсэн заалтыг эхний 6 сарын хугацаанд хөдөлмөрийн нөхцөл сольж, эмчилгээний үр дүнг тооцон тухайн даатгуулагчийн эмчилгээг цаашид үргэлжлүүлж, шаардлагатай тохиолдолд хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг 40, 45, 50 хувиар тогтооно гэж ойлгоно.

----- оОо -----

27,